

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА В АСПЕКТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Розглянуто питання побудови облікової політики в аспекті відображення операцій в іноземній валюті. Висвітлено основні положення облікової політики, які регламентують порядок обліку валютних операцій. Запропоновано перелік питань, які варто висвітлити в обліковій політиці підприємства, що здійснює операції в іноземній валюті

Постановка проблеми. Основні риси ефективного прибуткового підприємства це – конкурентоспроможність виробництва, оперативність, своєчасність прийняття управлінських рішень. Досвід країн з розвиненими ринковими відносинами свідчить про те, що важливою складовою загального механізму управління господарською діяльністю різних підприємств є уміло сформована облікова політика.

Облікова політика визначає ідеологію економіки підприємства на тривалій період, сприяє посиленню обліково-аналітичних функцій в управлінні підприємством, дає змогу оперативно реагувати на зміни, які відбуваються у виробничому процесі, ефективно пристосовувати виробничу систему до умов зовнішнього середовища, знизити економічний ризик і добитися успіхів в конкурентній боротьбі [0, с. 19].

Виходячи із вищезазначеного значення (функцій) облікової політики підприємства, важливо ретельно підходити до питання її побудови та впровадження, в тому числі і в аспекті відображення валютних операцій.

Стан вивчення проблеми. Валютні операції безпосередньо пов'язані із використанням іноземної грошової одиниці: експортно-імпортні операції, купівля, продаж та обмін валюти, отримання (надання) кредиту в іноземній валюті, відправлення працівників в службові відрядження за кордон, залучення іноземних інвестицій – все це приклади операцій без яких сучасне ефективне підприємство практично не може обійтися.

Динаміка цих операцій свідчить про пріоритетність їх подальшого розвитку, особливо на прикордонних територіях нашої держави або в рамках функціонування великих підприємств чи транснаціональних компаній. Тому зрозуміло, що для таких підприємств важливим питанням є побудова правильної системи управління операціями в іноземній валюті, а для цього необхідно належним чином підійти до питання розкриття порядку відображення цих операцій в обліковій політиці.

Мета дослідження. Висвітлення операцій в іноземній валюті в аспекті відображення їх в обліковій політиці підприємства. Для досягнення даної мети, були поставлені наступні завдання: висвітлення суті поняття “облікова політика”; обґрунтування необхідності відображення в обліковій політиці питань щодо обліку валютних операцій; розроблення типової структури, яка включає в себе всі аспекти здійснення операцій в іноземній валюті, з врахуванням вимог бухгалтерського та податкового обліку та характеристика кожного з елементів цієї структури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання облікової політики, її формування, принципів та особливостей впровадження неодноразово піднімалося в наукових дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Серед яких варто виділити праці, З.Ф. Канурної, М.С. Пушкаря, Н.М. Малюги, П.І. Житнього, С.А. Николаєвої, Т.В. Барановської, Ф.Ф. Бутинця, та інших. Але детальніше варто зупинитися на окремих об'єктах облікової політики підприємства, серед яких ми вважаємо за необхідними виокремити операції в іноземній валюті.

Викладення основного матеріалу дослідження. Згідно з теоретичним положеннями праць вітчизняних і зарубіжних учених під поняттям “політика” розуміють форми і методи відстежування і підтримки пріоритетів для досягнення основних цілей підприємства [0, с. 106]. У господарській практиці набули значного поширення такі поняття як економічна, технічна, фінансова, податкова політика підприємства тощо. Однак на законодавчому рівні, в нормативних документах, можна зустріти лише визначення

поняття “облікова політика”. Так, згідно із законом [0], облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Облікова політика охоплює принципи, основи, домовленості, правила та процедури, прийняті керівництвом при складанні та поданні фінансових звітів. Існує багато різних видів облікової політики навіть при застосуванні до одного й того ж об'єкта; необхідно використовувати судження при виборі та застосуванні тієї політики, яка, виходячи із умов діяльності підприємства, найкращим чином підходить до належного відображення його фінансового стану та результатів його діяльності.

Впровадження в практику ведення господарської діяльності такого поняття зумовлене існуванням однієї об'єктивної причини – наявності альтернативних напрямів ведення бухгалтерського обліку (методів, способів, процедур), вибір яких пов'язаний з процесом прийняття управлінських рішень. Проте ми вважаємо, що в обліковій політиці підприємства повинні бути висвітлені не лише позиції, щодо яких існують декілька варіантів обліку, але і ті норми, які чітко не прописані в законодавстві та П(С)БО, але потребують детального опису з метою однозначності розуміння та правильності відображення в обліку та звітності. Тільки в такому випадку керівник та головний бухгалтер підприємства, на яких фактично покладено обов'язок організувати облік на підприємстві, будуть мати впевненість в правильності та послідовності відображення всіх фактів господарської діяльності всіма працівниками бухгалтерської служби.

Формування облікової політики підприємства – дуже трудомісткий та відповідальний процес. Адже підприємству не один рік доведеться працювати і враховувати обрані елементи політики при відображенні активів, зобов'язань та власного капіталу. Це вимагає від бухгалтера виваженого підходу до її розробки та врахування всіх аспектів діяльності підприємства.

Однак на сьогодні дедалі частіше спостерігається формальний, вузько спрямований підхід до формування облікової політики, який зводиться до складання фінансової звітності відповідно до загальних вимог П(С)БО та зовнішніх користувачів. На таку ситуацію впливають такі фактори:

- відсутність достатнього практичного досвіду управління в ринкових умовах;
- недостатнє врегулювання даного питання на законодавчому рівні;
- недостатня кількість наукових розробок, які б носили практичний рекомендаційний характер щодо формування облікової політики, принципів її складання та особливостей застосування.

На законодавчому ж рівні, крім визначення, яке подане в законі, державними органами роблені ряд нормативних та інструктивних матеріалів щодо формування облікової політики в різних сферах господарської діяльності. Документом, який носить загальний рекомендаційний характер, є лист Міністерства фінансів України “Про облікову політику”, в якому надано конкретні пропозиції, що дають можливість узаконити окремі положення процесу формування облікової політики.

Так, в даному документі чітко зазначено, що повноваження власника підприємства встановлювати облікову політику реалізується через визначення у розпорядчому документі переліку методів оцінки, обліку і процедур, щодо яких нормативно-методична база передбачає більш ніж один їх варіант. Проте одноваріантні методи оцінки, обліку і процедур до такого розпорядчого документу включати не доцільно, як імперативні для застосування підприємством норми.

Важливим практичним питанням для бухгалтера є те, яким чином оформити облікову політику підприємства, адже в законі крім визначення поняття, ніяких організаційних моментів не висвітлено. Тому суб'єкти господарювання на власний розсуд підходять до вирішення цього питання. Також варто відмітити, що серед науковців немає спільної позиції. Єдине спільне – це те, що облікова політика підприємства оформляється розпорядчим документом керівника, оскільки саме він несе відповідальність за організацію бухгалтерського обліку. Як правило, таким розпорядчим документом є наказ.

Отже, облікова політика підприємства на сьогоднішній день повинна включати порядок відображення в обліку всіх аспектів господарського життя підприємства. А в умовах пожевлення зовнішньоекономічної діяльності та виходу економічної співпраці за межі однієї держави, важливим елементом такої діяльності є валютні операції підприємств.

Тому вважаємо, що окремий пункт облікової політики варто присвятити відображенню валютних операцій. Структуру даного елементу політики необхідно розробити, виходячи із видів операцій, які здійснює підприємство. Ми пропонуємо типову структуру, яка включає в себе всі аспекти здійснення операцій в іноземній валюті, з врахуванням вимог бухгалтерського та управлінського обліку.

Отже, в обліковій політиці підприємств, які здійснюють валютні операції, необхідно виокремити пункт "Операції в іноземній валюті", в якому розкрити наступні підпункти:

I. Порядок відображення в бухгалтерському обліку операцій в іноземній валюті.

II. Порядок проведення перерахунку "валютних" статей фінансової звітності.

III. Перерахунок та консолідація статей фінансової звітності з іноземної валюти у валюту звітності.

IV. Порядок розкриття інформації про валютні операції в примітках до фінансової звітності.

Кожне із зазначених положень розглянемо детальніше.

В першому пункті варто висвітлити такі питання:

- порядок первісної оцінки активів, вартість яких виражена в іноземній валюті;
- порядок оцінки зобов'язань та елементів власного капіталу, які виражені у валюті;
- порядок визначення величини доходів та витрат, які виникли в результаті здійснення валютних операцій;

– вказати перелік рахунків обліку операцій в іноземній валюті з детальним виділенням субрахунків відповідних рівнів для можливості організації аналітичного обліку;

– вказати чітку межу між поняттям курсової різниці та інших доходів чи витрат, які виникають при здійсненні операцій в іноземній валюті при зміні валютного курсу та описати особливості їх відображення на рахунках обліку.

Щодо перших трьох позицій, то при розкритті в обліковій політиці порядку відображення в обліку зазначених об'єктів та їх оцінки у фінансовій звітності, необхідно пам'ятати, що оцінка активів, зобов'язань, власного капіталу, а також доходів та витрат визначається за принципами та методикою, описаною у відповідних П(С)БО. Якщо ж вартість даних статей виражена в іноземній валюті, то виникає питання їх переведення у гривневий еквівалент.

Ключовим моментом в даному випадку виступає інструмент переведення – валютний курс, який діяв на дату здійснення операції в іноземній валюті. А під валютним курсом розуміють не курс комерційного банку чи валютної біржі, через які проводилася операція, не розрахунковий чи усереднений, а встановлений НБУ курс гривні до грошових одиниць іншої країни. Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" (стаття 36), саме НБУ встановлює офіційний курс гривні до іноземних валют та оприлюднює його [0]. З даними валютними курсами та їх динамікою можна ознайомитися на офіційному сайті НБУ. Тому для бухгалтера немає жодних проблем із пошуком потрібної інформації для переведення іноземної валюти в національну.

До порівняння, МСБО 21 дозволяє також застосовувати курс, який наближається до фактичного валютного курсу на дату здійснення операції. Наприклад, для всіх операцій, які були здійснені в іноземній валюті протягом тижня або місяця, може бути застосований середній валютний курс даної валюти. У вітчизняному П(С)БО такого положення не передбачено. В попередньому розділі роботи, ми вносили пропозицію для вдосконалення та приведення П(С)БО до міжнародних стандартів на предмет внесення змін щодо можливості застосовувати середній валютний курс вітчизняними підприємствами. В разі прийняття таких змін, в обліковій політиці варто буде зазначити період, за який буде розраховуватись середній валютний курс для перерахунку. Питання може виникнути лише щодо об'єкта переведення – активу, зобов'язання, власного капіталу, доходів та витрат. Для уточнення порядку переведення даних об'єктів скористаємося узагальноною таблицею 1.

Таблиця 1. Порядок перерахунку об'єкта обліку, вартість якого виражена в іноземній валюті

Об'єкт перерахунку, вартість якого виражена в іноземній валюті	Валютний курс, який використовується для перерахунку
Активи, оцінені за:	
- первісною (історичною) вартістю	курс на кожну з дат нарахування (сплати) витрат, що формують первісну вартість активу
- справедливою вартістю	курс на дату визначення справедливої вартості активу
Зобов'язання, оцінені за:	
- теперішньою вартістю	курс на дату визначення теперішньої вартості зобов'язання
- сумою погашення	курс на дату визначення суми погашення зобов'язання
Власний капітал	курс на дату визнання елемента власного капіталу в залежності від виду об'єкта
Доходи	курс на дату визнання доходу
Витрати	курс на дату визнання витрат

Крім цього, необхідно також чітко виписати положення про те, який курс застосовувати для оцінки окремих об'єктів звітності, з врахуванням можливості здійснення попередньої оплати. Адже, сума авансу (попередньої оплати) в іноземній валюті, надана іншим особам у рахунок платежів для придбання немонетарних активів і отримання робіт і послуг, при включенні до вартості цих активів (робіт, послуг), перераховується у валюту звітності із застосуванням валютного курсу саме на дату сплати авансу, а не оприбуткування активів (робіт, послуг).

Якщо ж підприємство здійснює авансові платежі в іноземній валюті постачальникові частинами та отримує частинами від постачальника немонетарні активи (роботи, послуги), то їх вартість визнається за сумою авансових платежів із застосуванням валютних курсів, виходячи з послідовності здійснення авансових платежів.

У випадку отримання авансу від інших осіб у рахунок платежів для поставлення готової продукції, інших активів, виконання робіт і послуг, дохід звітного періоду перераховується у валюту звітності із застосуванням

валютного курсу на дату одержання авансу. У разі одержання від покупця авансових платежів в іноземній валюті частинами – дохід від реалізації активів (робіт, послуг) визнається за сумою авансових платежів із застосуванням валютних курсів, виходячи з послідовності їх одержання [0, с. 46].

До питання виділення рахунків обліку операцій в іноземній валюті в розрізі окремих субрахунків необхідно підійти досить виважено. Планом рахунків бухгалтерського обліку передбачено більше двадцяти синтетичних рахунків для обліку валютних операцій. Проте з метою побудови на підприємстві виваженого аналітичного обліку, який би мав відповідати за збирання та накопичення інформації в тому вигляді, який необхідний управлінському персоналу для прийняття оперативних рішень, варто відкривати аналітичні рахунки першого, другого чи навіть третього порядків. В такому випадку об'єктами аналітики можуть бути:

1. Види валют – за Класифікатором валют (1, 2, 3), за ступенем конвертованості, за найменуванням іноземної грошової одиниці. Для рахунків обліку грошових коштів, векселів та кредитів.

2. Види контрагентів – за країною походження, за формою власності, за типом контрагентів. Для рахунків обліку розрахунків з контрагентами.

3. Види валютних операцій – експорт, імпорт, фінансові операції тощо; поточні торговельні операції, поточні неторговельні операції, операції, пов'язані з рухом капіталу. Для рахунків обліку доходів, витрат, фінансових результатів;

4. Види заборгованості – монетарна та немонетарна. Для рахунків обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Безпосередньо в положенні про облікову політику перелік таких аналітичних рахунків виводити не доцільно. Більш раціональніше є їх виокремлення в робочому плані рахунків, який подається в додатку до положення. Керівництво самостійно повинно прийняти рішення про доцільність застосування кожного з них, виходячи із особливостей здійснення власних операцій.

Щодо питання обліку курсових різниць та інших доходів чи витрат, які виникають при зміні валютних курсів, варто зазначити наступне. Відповідно до П(С)БО, курсова різниця – це різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах. Їх визначення проводиться на дату здійснення розрахунків та на дату балансу і планом рахунків передбачено відповідні рахунки для їх відображення.

Так, операційні курсові різниці відображають у складі інших операційних доходів або витрат (субрахунок 714 “Дохід від операційної курсової різниці” або 945 “Втрати від операційної курсової різниці”).

Неопераційні курсові різниці відображають у складі інших доходів або витрат (744 “Дохід від неопераційної курсової різниці” або 974 “Втрати від неопераційної курсової різниці”), за винятком курсових різниць, які виникають по фінансових інвестиціях в господарські одиниці за межами України. Ці різниці відображають у складі іншого додаткового капіталу (субрахунок 425 “Інший додатковий капітал”). Негативна сума курсової різниці віднімається із суми іншого додаткового капіталу, залишок наводиться із знаком “-”.

Варто зазначити, що в П(С)БО 21 під валютними курсом розуміється лише курс, встановлений Національним банком. А це означає, що розбіжності між комерційними курсами купівлі-продажу валют та курсами НБУ за своєю природою не є курсовими різницями. Для підприємства вони є витратами чи доходами звітного періоду. Таким чином, курсові різниці слід відрізняти від інших доходів та витрат, які виникають в результаті зміни “неофіційних” валютних курсів.

Пропонуємо різниці, які є лише результатом розрахунків з метою визначення впливу на фінансові результати застосування різних видів валютного курсу, назвати розрахунковими. На нашу думку, прикладом операцій, за якими виникають розрахункові різниці є наступні:

- купівля іноземної валюти через уповноважений банк – виникає різниця між фактичним курсом купівлі іноземної валюти та курсом НБУ, який діяв на дату купівлі, яка є позитивною якщо курс НБУ є вищим ніж комерційний, та негативною – у зворотному випадку;

- продаж іноземної валюти через уповноважений банк – виникає різниця між фактичним курсом продажу іноземної валюти та курсом НБУ, який діяв на дату продажу, яка є позитивною якщо курс НБУ є вищим ніж комерційний, та негативною – у зворотному випадку;

- обмін однієї іноземної валюти на іншу – виникає різниця між фактичним курсом обміну двох іноземних валют та офіційним курсом НБУ, яка є позитивною якщо офіційний курс валюти, яку обмінюємо по відношенню до валюти, на яку обмінюємо є вищим ніж комерційний, та негативною – у зворотному випадку.

Розрахункові різниці також, як і курсові, можуть бути позитивними та негативними і повинні відображатися на відповідних рахунках обліку.

Як бачимо поділ різниць на курсові та розрахункові передбачає використання різних рахунків обліку, проте зовсім не впливає на величину фінансового результату діяльності підприємства. Така ситуація дає можливість

бухгалтерам нівелювати доцільність даного поділу, що в свою чергу призводить до наступних наслідків:

- порушується методика відображення інформації про господарські операції на рахунках обліку, адже планом рахунків та інструкцією до його застосування чітко визначено, що на рахунках 714, 945, 744 та 974 відображаються лише курсові різниці;

- викривлюється інформація, яка використовується управлінським апаратом для аналізу валютних операцій, визначення доцільності та результату їх здійснення.

Для уникнення таких наслідків, вважаємо за доцільне зазначити в обліковій політиці підприємства критерій поділу різниць на курсові та розрахункові: якщо доходи (витрати) виникли в результаті зміни офіційного валютного курсу НБУ протягом періоду від дати визнання монетарної статті балансу до дати здійснення розрахунку за цією статтею чи дати звітності – такі доходи (витрати) визнаються курсовими різницями; якщо доходи (витрати) виникли в результаті застосування для оцінки іноземної валюти, різних видів валютних курсів – такі доходи (витрати) визнаються розрахунковими різницями.

Порядок проведення перерахунку “валютних” статей фінансової звітності – наступний елемент облікової політики, в якому необхідно вказати наступне:

- подати чіткий перелік монетарних та немонетарних статей балансу;

- описати методику розрахунку курсових різниць за монетарними статтями.

Поділ статей на монетарні та немонетарні необхідним для того, щоб в подальшому правильно проводити перерахунок статей балансу та розрахунок курсових різниць. Перш за все слід пам'ятати, що монетарні статті – статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів. Немонетарні – це статті інші, ніж монетарні статті балансу.

Всі монетарні статті, які вказані в обліковій політиці підприємства, на кожен наступну дату звітності відображаються з використанням валютного курсу, який був встановлений на цю дату. В результаті такого перерахунку бухгалтер відображає курсові різниці в складі інших операційних доходів (витрат), інших доходів (витрат) або у складі іншого додаткового капіталу в залежності від особливості формування таких монетарних статей.

Виходячи із структури балансу, виділимо монетарні статті, які підлягають перерахунку та які варто зазначити в обліковій політиці підприємства. Всі інші статті будуть вважатися немонетарними. Отже, монетарними статтями є:

- готівкові грошові кошти (іноземна валюта в касі підприємства);

- безготівкові грошові кошти (іноземна валюта на поточному, депозитному чи інших рахунках підприємства);

- фінансові інвестиції, які будуть погашені грошовими коштами;

- дебіторська заборгованість, що передбачає здійснення оплати грошовими коштами (за винятком дебіторської заборгованості, що виникла на умовах передоплати, наприклад – заборгованість за виданими авансами, заборгованість підзвітних осіб).

- одержані та видані векселі, які будуть погашені грошовими коштами;

- кредити банків чи інших фінансових установ та інші фінансові зобов'язання, які передбачають сплату грошових коштів;

- кредиторська заборгованість та інші зобов'язання, які передбачають здійснення оплати грошовими коштами (за винятком заборгованості за одержаними авансами).

З огляду на наведений перелік, можна зробити висновок, що монетарні статті – це гроші (готівкові та безготівкові) і заборгованість (дебіторська і кредиторська), в результаті погашення якої підприємство очікує отримати або сплатити певну суму грошей [0, с. 88]. Якщо ці гроші виражені у формі національної грошової одиниці, то такі монетарні статі звичайно не перераховуються. Проте

якщо ж це іноземні грошові одиниці, то перерахунок є обов'язковим на кожен дату балансу чи на дату проведення операції (продажу (обміну) іноземної валюти чи розрахунків за статтями заборгованості), а в результаті проведеного перерахунку виникають курсові різниці.

У поданому визначенні монетарної статті варто наголосити на словосполученні "очікує отримати (сплатити) певну суму грошей". Адже лише стаття "грошові кошти" є абсолютно монетарною статтею. Для заборгованості це поняття не є статичним та залежить від конкретної господарської ситуації. Наприклад, коли стає відомо, що заборгованість, погашення якої очікувалося грошима, погашатиметься в інший спосіб (залік, зустрічна поставка тощо), монетарна заборгованість з дати отримання такої інформації (оформлення додаткової угоди) починає обліковуватися як немонетарна. На нашу думку саме на дату документального підтвердження зміни умов проведення розрахунків необхідно переводити монетарну статтю до складу немонетарної за величиною, розрахованою шляхом перерахунку балансової вартості статті за офіційним валютним курсом, який діяв на цю дату. І в подальшому таку заборгованість обліковувати як немонетарну.

Немонетарні статті оцінюють лише раз – під час визнання. Тому вирішальне значення для них має саме валютний курс на дату визнання цих статей. Подальші курсові коливання ніяк не позначаються на величині немонетарних статей. Отже, поняття курсових різниць до них не застосовують.

Порядок відображення немонетарних статей залежить від того, за якою вартістю вони були оцінені – історичною чи справедливою.

Щодо третього пункту, який ми пропонуємо висвітлити в обліковій політиці – перерахунок та консолідація статей фінансової звітності з іноземної валюти у валюту звітності, він повинен включати наступні питання:

- перелік всіх дочірніх, асоційованих, спільних підприємств, філій, представництв або інших підрозділів підприємства, які перебувають або ведуть господарську діяльність за межами України;

- порядок та терміни подання звітів господарськими одиницями за межами України для консолідації;

- порядок подання інформації господарськими одиницями за межами України про рівень інфляції в іноземній країні;

- порядок проведення консолідації звітності та можливість використання середньозваженого валютного курсу.

Відповідно до вітчизняного законодавства, фінансова звітність суб'єктів господарювання України складається та подається виключно в національній грошовій одиниці, на відміну від міжнародних стандартів, де звітність може складатися в одній валюті (функціональній), а подаватися в іншій (валюті подання). Тому українські підприємства здійснюють перерахунок статей фінансової звітності з іноземної валюти у гривні, лише при наявності за кордоном господарської одиниці (дочірнє, асоційоване, спільне

підприємство, філія, представництво або інший підрозділ підприємства, які перебувають або ведуть господарську діяльність за межами України [0]).

Детальніше в обліковій політиці необхідно розглянути лише ті моменти, які прямо не виписані в П(С)БО 21.

Насамперед в обліковій політиці, а саме в окремому додатку до неї, варто зазначити перелік всіх господарських одиниць за межами України. Проте при цьому необхідно прослідкувати чи вони відповідають всім передбаченим положенням ознакам.

Останній елемент облікової політики щодо відображення операцій в іноземній валюті – це порядок розкриття інформації про валютні операції в примітках до фінансової звітності. Крім обов'язкової інформації, яка наводиться в примітках до фінансової звітності відповідно до П(С)БО, вважаємо за необхідне зазначити також валютні курси, за якими відбувався перерахунок монетарних статей балансу та переведення звітності при консолідації. Така інформація дасть можливість користувачам звітності відслідковувати зміни у динаміках валютних курсів та їх вплив на звітність підприємства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, ми розглянули основні положення щодо обліку операцій в іноземній валюті, які варто розкрити в обліковій політиці підприємства, що здійснює такі операції. На перспективу подальших досліджень варто окремо виділити питання організації податкового обліку валютних операцій.

Список використаної літератури:

1. Губіна І.А. Енциклопедія валютних операцій: збірник систематизованого законодавства / [уклад. І.А. Губіна]; засновн. ЗАТ "ЖК "Бліц-Інформ". – К.: Бліц-Інформ, 2009. – Вип. 8. – 192 с. 2. Житній П. Принципи формування облікової політики // Бухгалтерський облік і аудит. – № 4. – 2005. – С. 25-28. 3. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) // Все про бухгалтерський облік. – 2009. – № 10 (1527). – С. 3-8. 4. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16.04.91 р. № 959-XII (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Верховна Рада України [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=360-16>. 5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 "Вплив змін валютних курсів", затверджено наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193 // Все про бухгалтерський облік. – 2008. – №23 (1420). – С. 46-47. 6. Экономика предприятия: Учебник / Под ред. О.И. Волкова. – М., 1998. – 416 с.

ДЕМЧУК Тетяна Петрівна – викладач кафедри обліку і аудиту Волинського інституту економіки та менеджменту

Наукові інтереси:

- проблеми бухгалтерського обліку та аналізу валютних операцій підприємств